

STRESZCZENIE

Cel pracy

Celem pracy była analiza umieralności niemowląt na Podkarpaciu w latach 2000-2010, a także określenie relacji zachodzących pomiędzy umieralnością niemowląt a wybranymi czynnikami socjodemograficznymi i biologicznymi ze strony ich matek. Rozważania zawarte w pracy koncentrują się na związkach pomiędzy umieralnością niemowląt a czynnikami ze strony matek takimi jak: wiek, miejsce stałego zamieszkania, wykształcenie, wykonywana praca, liczba ciąż, stosowanie praktyk zdrowotnych (objęcie wczesną opieką, ciągłość opieki) i niepowodzeniami położniczymi. Głównym celem pracy było określenie dynamiki zmian umieralności niemowląt w województwie podkarpackim w latach 2000-2010.

Materiał i metody

Badanie statystyczne zostało przeprowadzone w grupie 699 matek dzieci, które zmarły przed ukończeniem pierwszego roku życia (grupa badana) oraz w grupie 3436 losowo wybranych kobiet po odbyciu porodu (grupa kontrolna), których dzieci przeżyły co najmniej rok. Wszystkie dane dotyczące umieralności niemowląt wykorzystane w pracy pochodzą ze źródeł Głównego Urzędu Statystycznego. Źródłem zbieranych informacji dotyczących matek była dokumentacja medyczna zgromadzona w czasie ich pobytu na oddziałach ginekologiczno-położniczych. Podczas analizy statystycznej wykorzystano testy chi kwadrat Pearsona, t-Studenta, Shapiro-Wilka, Levene'a, U Manna-Whitneya, ANOVA Kruskala-Wallis oraz test wielokrotnych porównań średnich rang dla wszystkich grup. Weryfikacja przeprowadzonych testów statystycznych dokonana została na poziomie istotności $\alpha = 0,05$.

Wyniki

W woj. podkarpackim w latach 2000-2010 obserwowano pozytywną tendencję spadkową dotyczącą zgonów niemowląt. Wskaźnik umieralności obniżył się w tym okresie z 7,17 do 5,23 na 1000 urodzeń żywych. Jednocześnie w tym samym czasie jego odpowiednik dla Polski uległ zmniejszeniu odpowiednio z 8,11 do 4,98 na 1000 urodzeń żywych. Najwięcej niemowląt umierało w pierwszych tygodniach życia

i jakkolwiek odsetek ten ulegał na przestrzeni lat 2000-2010 zmniejszeniu, nadal jednak stanowił 50 i więcej procent ogółu zgonów. W całym analizowanym okresie zarówno w woj. podkarpackim, jak i w kraju wśród niemowląt występowało zjawisko nadumieralności chłopców, tzn. liczba zgonów chłopców przewyższała liczbę zgonów dziewczynek. W całym badanym okresie bezwzględna liczba zgonów niemowląt zamieszkałych w woj. podkarpackim na wsi była większa niż w mieście, zaś współczynnik umieralności zazwyczaj osiągał większe wartości wśród dzieci zamieszkałych w mieście. Największy odsetek zgonów niemowląt (60-75%) występował w przypadku porodów przedwczesnych, a tym samym w strukturze zgonów niemowląt przeważały dzieci o niskiej masie urodzeniowej. W pracy udowodniony został statystycznie istotny wpływ wieku matki, jej miejsca zamieszkania, rodzaju wykonywanej przez nią pracy, liczby przebytych przez nią ciąż oraz występowania niepowodzeń położniczych w przeszłości na poziom umieralności niemowląt na Podkarpaciu.

Wnioski

W latach 2000-2010 umieralność niemowląt w Polsce nieprzerwanie malała. W porównaniu z danymi ogólnopolskimi sytuacja na Podkarpaciu wyglądała jednak mniej korzystnie. Średnie roczne tempo spadku umieralności wynosiło 3,1% w przypadku niemowląt i 2,4% w przypadku noworodków. Obserwowane tendencje spadkowe, jakkolwiek pozytywne, nie były jednak w stanie osiągnąć tempa zmniejszenia się umieralności dzieci w Polsce, które dla niemowląt wyniosło 4,8%, a dla noworodków 4,5% rocznie. Jednym z możliwych powodów takiego stanu, wynikającym z przeprowadzonych badań, jest niska wartość wskaźnika ciągłości opieki nad kobietą w ciąży, który w analizowanym okresie wynosił średnio 4,5 i był znacznie niższy od rekomendowanego przez Polskie Towarzystwo Ginekologiczne (co najmniej 7-8 w przypadku ciąży przebiegającej bez powikłań). Świadczy to o nielubianej potrzebie: poprawiania dostępności do świadczeń poradni ginekologiczno-położniczych, ciągłej edukacji przyszłych matek w zakresie odpowiedniej opieki zdrowotnej w czasie trwania ciąży oraz stwarzania im jak najlepszych warunków socjoekonomicznych.

Słowa kluczowe: umieralność niemowląt, umieralność noworodków, przyczyny umieralności, czynniki ryzyka.